Κλειστά κέντρα κράτησης-Το νέο πανοπτικόν ελέγχου και φυλάκισης

Μετάφραση/Εισαγωγικό Σημείωμα: Μηνάς Μπλάνας

Η συνθήκη της πανδημίας κάνει ακόμα πιο μεγάλη μερίδα της κοινωνίας να στέκεται αμέτοχη για όσα συμβαίνουν σε "αόρατες" κοινωνικές ομάδες, να αδιαφορεί μπροστά σε βασανισμούς ανθρώπων, απαγωγές και παράνομες απελάσεις, παραβιάσεις βασικών δικαιωμάτων και στους νεκρούς σε κέντρα κράτησης. Κι αυτό διότι η ίδια η κοινωνία, με πρόφαση τον κορωνοιό, μπήκε στην δίνη της απειλής(ο Άλλος μετατράπηκε στον/ην διπλανό/ή), της στέρησης των βασικών ελευθεριών, του φόβου και της αδιαφορίας, ακόμα και για την ίδια την ζωή δίπλα σε πτώματα. Δεν είναι ψέματα, όμως, πως ο εκφασισμός της κοινωνίας προχώρησε αρκετά βήματα τα τελευταία 5 χρόνια.

Αυτή η παραπάνω κοινωνική πραγματικότητα καταφέρνει να κάνει πιο ευάλωτα όσα άτομα βρίσκονται στο στόχαστρο της ρατσιστικής, μισάνθρωπης ρητορικής και των παιχνιδιών των κρατών πάνω σε ανθρώπινες ζωές. Βίαιες επαναπροωθήσεις, ξύλο, βασανισμοί, ναυάγια, φυλακίσεις. Η λίστα δεν έχει τελειωμό για τον θάνατο που σπέρνουν τα κράτη. Τουρκία-Ελλάδα, ανταγωνισμοί, -όχι εσύ έκανες βασανισμούς, όχι εσύ τους στέλνεις, φέρτε δις- να τους βάλουμε στα στρατόπεδα και να τους στείλουμε από εκεί που ήρθαν. Γίνεται λόγος για το μεταναστευτικό/προσφυγικό, λες και μιλάμε για ανεπιθύμητα σακιά.

Για να φτάσουμε στο σημείο να περνάνε από μπροστά μας μαρτυρίες για ναυάγια, νεκρούς, μαρτυρίες για βασανισμούς, κρατικές αυθαιρεσίες σε διαδικασίες ασύλου και σκευωρίες, κλείσιμο σε βανάκια, ξύλο και μετά από 7 ώρες πάνω στον Έβρο. Για να είναι μακριά από την πόλη οι "βρωμιάρηδες, οι ξένοι, τα

κοπρόσκυλα”. Σκληρό; Αυτά συμβαίνουν. “Εδώ δεν μπορούμε να ζήσουμε εμείς, “μ’ αυτούς θα ασχολούμαστε;”, λένε οι ντόπιοι με μία ίσως πιο καλοπροαίρετη έκφραση της αδιαφορίας.

Το ελληνικό κράτος, με μπροστάρη τη Νέα Δημοκρατία, είναι γνωστό πλέον για την επιπόλαιη αντιστροφή του νοήματος και των εννοιών στην παρουσίαση του έργου του. Νομοσχέδιο που κάνει βουνά και θάλασσες έρμαια της κάθε εταιρείας στον βωμό του κέρδους; “Νομοσχέδιο φιλικό προς το Περιβάλλον”. Καταστρατηγείται το 8ωρο, η συνδικαλιστική δράση και καταργείται η Επιθεώρηση Εργασίας προς όφελος του εργοδότη; “Φιλεργατικό νομοσχέδιο, δίπλα στους εργαζόμενους”. Αυτό δεν αλλάζει, ειδικά στο μεταναστευτικό/προσφυγικό. Άλλωστε, η ενημέρωση σ’ αυτόν τον τομέα είναι τόσο ελαττωματική που ούτε καν φτάνει η είδηση στα ελληνικά μέσα. Ούτε καν φτάνει για να βαφτιστεί η βίαιη επαναπροώθηση σε δήθεν διάσωση κλπ, όπως είναι το σύνηθες από τα ΜΜΕ.

Όμως, αυτό δεν είναι θέμα μόνο της Ελλάδας. Την ίδια τακτική ακολουθεί και η Ε.Ε.

Τι είναι αυτό που ετοιμάζεται, όμως, στα νησιά του Αιγαίου;

Ακολουθεί μία μετάφραση ενός άρθρου της Corina Petridi (Reporters United) στο AlgorithmWatch, που αποτυπώνει την φρικαλεότητα της “προστασίας των συνόρων και των ανθρώπινων δικαιωμάτων.” Το πρωτότυπο άρθρο εδώ: https://algorithmwatch.org/en/greek-camps-surveillance/

Ένα σύστημα παρακολούθησης που χρηματοδοτείται από την ΕΕ για «κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης» σε πέντε ελληνικά νησιά εγείρει ερωτήματα σχετικά με την ιδιωτικότητα και την ευημερία των αιτούντων άσυλο. Παρά τις διαβεβαιώσεις των ευρωπαϊκών αρχών, το σύστημα “Κένταυρος” υποδηλώνει ότι ο μαζικός έλεγχος, και όχι το καταφύγιο, είναι η προτεραιότητα.

Το Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Άσυλου σύντομα θα αναπτύξει και θα εγκαταστήσει ένα μερικώς αυτοματοποιημένο σύστημα επιτήρησης σε νέες εγκαταστάσεις υποδοχής στα ελληνικά

νησιά, σύμφωνα με επίσημο έγγραφο στρατηγικής του AlgorithmWatch.

Το έργο παρουσιάστηκε σε μια παρουσίαση με τίτλο «Εθνική στρατηγική μετανάστευσης 2020-2021, προστασία των νησιών του Αιγαίου», η οποία καθορίζει τις βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης για το πώς χειρίζεται τους αιτούντες άσυλο.

Το σύστημα ονομάζεται «Κένταυρος», το όνομα των μυθικών πλασμάτων ανθρώπων-ζώων γνωστών για τον άγριο και βίαιο χαρακτήρα τους. Η παρουσίαση το περιγράφει ως ένα «ολοκληρωμένο ψηφιακό σύστημα ηλεκτρονικής και φυσικής διαχείρισης ασφάλειας που τοποθετείται μέσα και γύρω από τις εγκαταστάσεις χρησιμοποιώντας κάμερες και έναν αλγόριθμο ανάλυσης κίνησης (AI Behavioral Analytics)».

Το "Κένταυρος" θα εφαρμοστεί και στα πέντε κέντρα υποδοχής που πρόκειται να λειτουργήσουν στο εγγύς μέλλον σε Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο, τη Λέρο και Κω. Η ακριβής ημερομηνία εφαρμογής είναι ασαφής. Το camp της Σάμου είναι έτοιμο, αλλά η κατασκευή δεν έχει ακόμη ξεκινήσει στη Λέσβο.

> *Υπάρχει προφανής αμφισημία για τη φιλοσοφία των νέων στρατοπέδων. Στην πρόσφατη επίσκεψή της στη Λέσβο, η Επίτροπος της Ε.Ε. Ylva Johansson δήλωσε με έμφαση ότι δεν θα είναι κλειστά. Ωστόσο, η παρουσίαση του Υπουργείου τα περιγράφει ως «κλειστές και ελεγχόμενες». Η λέξη «κλειστό» επαναλαμβάνεται 18 φορές σε όλο το έγγραφο της ελληνικής κυβέρνησης.*

Σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, τα νέα στρατόπεδα θα έχουν διπλό στρατιωτικού τύπου φράχτη. Οι κάτοικοι τους επιτρέπεται να εισέρχονται και να εξέρχονται από την εγκατάσταση μόνο σε συγκεκριμένες ώρες της ημέρας και θα παρακολουθούνται από το σύστημα "Κένταυρος".

Το Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου μοιράστηκε με το AlgorithmWatch και τους Reporters United μια λίστα με τα

βασικά παραδοτέα του “Κενταύρου”. **Το έργο αποτελείται από διάφορες τεχνολογικές λύσεις, όπως σύστημα CCTV και οθόνες βίντεο, πτήσεις με drone μέσω των εγκαταστάσεων για τον εντοπισμό περιστατικών, συναγερμούς παραβίασης περιμέτρου με κάμερες, πύλες ελέγχου με ανιχνευτές μετάλλων και συσκευές ακτίνων Χ και ένα αυτοματοποιημένο σύστημα για δημόσιες ανακοινώσεις, που θα μεταδίδονται από ηχεία. Ένα κέντρο ελέγχου θα βρίσκεται στην έδρα του υπουργείου.**

Ένας εκπρόσωπος του υπουργείου δήλωσε στο AlgorithmWatch ότι το έργο «στοχεύει στην ενίσχυση της υποδομής των κέντρων λήψης και αναγνώρισης με ενσωματωμένα ψηφιακά συστήματα, ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια και η ομαλή λειτουργία των εγκαταστάσεων λήψης».

Το έργο θα χρηματοδοτηθεί εξ ολοκλήρου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κεφάλαια θα προέρχονται ιδίως από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας, το οποίο χρηματοδοτεί τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και από το Ταμείο Ανάκαμψης, το οποίο υποστηρίζει τα κράτη μέλη που επλήγησαν από την πανδημία. «Με αυτόν τον τρόπο», δήλωσε ο εκπρόσωπος, «θα διασφαλιστεί ότι η υλοποίηση και η λειτουργία του έργου θα υπόκεινται στις απαιτήσεις του GDPR(Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Δεδομένων) για την ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των ατόμων».

Μια πηγή, που ζήτησε να μην αναφερθεί το όνομα της, είπε στο AlgorithmWatch ότι το κόστος του έργου θα ξεπεράσει τα 33 εκατομμύρια ευρώ. Το έργο θα τεθεί σύντομα σε λειτουργία μέσω δημόσιου διαγωνισμού και θα ανακοινωθεί σε EUR-Lex.

Όλα περιλαμβάνονται

Η Petra Molnar είναι δικηγόρος στο Migration and Technology Monitor και στο Refugee Law Lab. Αυτό που θεώρησε ενδιαφέρον για το σύστημα Centaur είναι το πόσο καθολικό είναι.

«Δείχνει πραγματικά ότι η προτεραιότητα αυτού του έργου και ίσως για το Υπουργείο Μετανάστευσης είναι η ομαλοποίηση της

παρακολούθησης σε αυτούς τους χώρους. Μιλάμε για κάμερες, αυτοματοποιημένη μετάδοση φωνής, drones και επίσης γι' αυτό το είδος άμορφης αλγοριθμικής ανάλυσης ανίχνευσης που κανείς δεν μπορεί να ξέρει τι ακριβώς θα συνεπάγεται », είπε η κ. Molnar.

> *Η ΕΕ και η ελληνική κυβέρνηση δημιουργούν ουσιαστικά ένα «ευρύ panopticon» και απομονώνουν περαιτέρω μια πολύ ευάλωτη κοινότητα, είπε. «Έχουμε ακούσει για ορισμένες από τις δραστηριότητες είτε που προτείνονται είτε ήδη συμβαίνουν όπως πτήσεις με drones πάνω από τη Λέσβο και μερικά από τα στρατόπεδα. Αυτή είναι η πρώτη φορά που βλέπω δραστηριότητες ντετέκτιβ να αναφέρονται ως βασικά επιτεύγματα ως μέρος ενός έργου », πρόσθεσε.*

Η ομάδα της έχει επιβεβαιώσει τη χρήση drones σε ναυτιλιακές επιχειρήσεις, αλλά δεν έχουν επιβεβαιώσει τις πτήσεις πάνω από το νησί της Λέσβου. Ωστόσο, η κ. Molnar λέει ότι υπήρξαν ορισμένες περιπτώσεις όπου οι άνθρωποι πίστευαν ότι τους ακολουθούσαν drones στο στρατόπεδο «Moria 2.0», καθώς το νέο στρατόπεδο είναι γνωστό στους ντόπιους. (Το στρατόπεδο Moria, στο νησί της Λέσβου, κάηκε το 2020.)

Φυλακή

Ο Matthias Mertens είναι Συντονιστής Υποστήριξης για το Europe Must Act. Πρότεινε ότι τα νέα κλειστά στρατόπεδα – επίσημα αναφερόμενα ως Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (MPRIC) – συνεχίζουν την «επιβλαβή πολιτική μαζικού περιορισμού των αιτούντων άσυλο» που εφαρμόζεται στα ελληνικά νησιά από το 2016.

Υπό αυτή την έννοια, είπε, τα νέα στρατόπεδα «έχουν σχεδιαστεί για να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο σαν φυλακές: Τοποθετούνται σε απομακρυσμένες τοποθεσίες στα ελληνικά νησιά, οι εξωτερικές τους περιμέτρους περιβάλλονται από δύο φράκτες στρατιωτικού τύπου και αυστηρούς ελέγχους στην κίνηση των αιτούντων άσυλο, μέσα και έξω".

Κατά την άποψή του, ο Κένταυρος θα θέσει τους αιτούντες άσυλο στα ελληνικά νησιά υπό στενή παρακολούθηση, συμβάλλοντας στις συνθήκες φυλακής των νέων στρατοπέδων.

«Από την εμπειρία μας ως επί τόπου εργαζόμενοι βοήθειας, γνωρίζουμε ότι ένα τέτοιο σύστημα δεν θα χρησιμεύσει για τη διασφάλιση της ασφάλειας των αιτούντων άσυλο και του προσωπικού, αλλά μάλλον θα επιδεινώσει τα ήδη ανησυχητικά δεινά όλων όσων αναγκάζονται να ζήσουν σ’ αυτά τα camps», είπε.